

МАЙСТЕРНЯ ТВОРЧОГО ПИСЬМА «ДОТОРКНИСЯ ДО СЛОВА» ДЛЯ УЧНІВ ШОСТОГО КЛАСУ

ТЕМА. Основні джерела матеріалу для твору та їх систематизація. Простий план власного висловлювання. Твір-опис приміщення на основі власних спостережень і вражень.

МЕТА:

- ознайомити учнів з основними джерелами матеріалу для твору, прийомами їх систематизації;
- поглибити знання учнів про типи і стилі мовлення;
- розвивати навички складати простий план власного висловлювання; стилістично правильно добирати мовні засоби, відповідно до комунікативного завдання та структури тексту; об'єктивно оцінювати власне та чуже висловлювання;
- формувати вміння складати твір-опис приміщення;
- розвивати читацький інтерес, творчу активність, культуру мовлення учнів, спостережливість;
- виховувати толерантність, повагу до співрозмовника, любов до рідного слова.

ТИП УРОКУ.

Урок розвитку комунікативних умінь і навичок (формування мовленнєвої компетенції)

ВИД УРОКУ.

Майстерня творчого письма

ЗАСОБИ НАВЧАННЯ: підручник, роздавальні матеріали, схеми-опори, тлумачний словник, словник-довідник з українського літературного слововживання, таблиця робочих матеріалів, мультимедійна презентація, колажі.

ВИПЕРЕДЖУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

для груп-четвірок

- підготувати колаж «Кімната моєї мрії», «Оселя українців: цікаві елементи», «Екскурсія до музею-садиби»;

- дібрати уривки з літературних творів, в яких використано опис приміщення;

для двох учнів-декламаторів

- навчитися виразно читати прозові уривки

ПЕРЕБІГ УРОКУ

1. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП.

2. ІНДУКЦІЯ

2.1. Прийом «Новинар»

Інформаційне експрес-повідомлення до 120-річчя від дня народження О.Довженка

2.2. Повідомлення теми, мети уроку. Колективне цілевизначення.

Мотивація учіння.

2.3. Мовна розминка за ключовими словами теми. Гра «Словесна павутинка»

- На основі прочитаних словникових статей встановіть, про що йде мова. Щоб сплести «словесну павутинку», дайте правильну відповідь на запитання.
- Самостійно складений оригінальний зв'язний текст на задану тему, який викладається в усній чи писемній формі...

(Твір)

- Результатом чого має стати гарний твір?

- Словесне зображення, словесна передача чого-небудь, дія за значенням описувати...

(Опис)

- Які є види описів?

- Будівля, помешкання, квартира чи окрема кімната, в якій поміщається хто-, що-небудь, яка використовується для чого-небудь... **(Приміщення)**

- Які синоніми до слова «приміщення» ви можете навести?

- Архітектурно й художньо оздоблена внутрішня частина будинку, приміщення... **(Інтер'єр)**

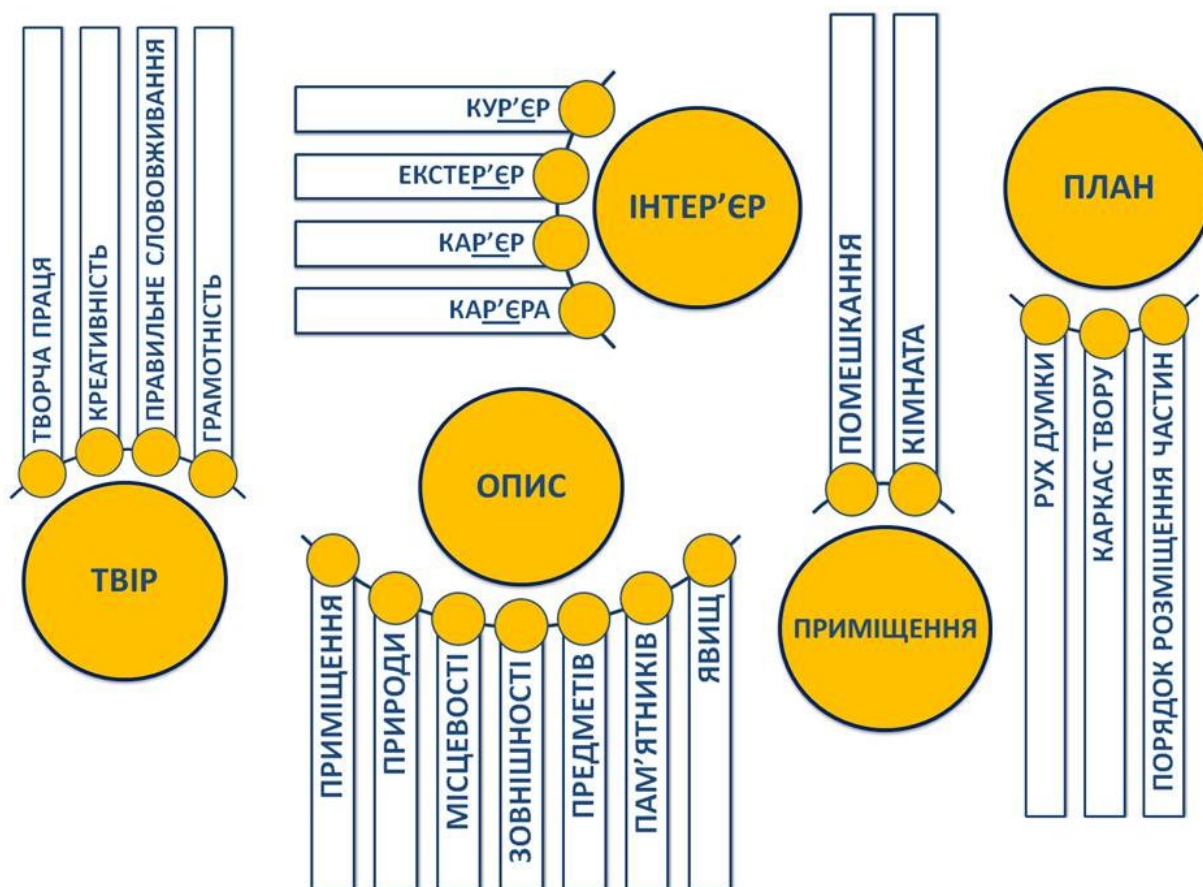
- Яку роль відіграє інтер'єр у художніх творах? Вмотивуйте вживання апострофа в слові, доберіть кілька прикладів.

- Порядок розміщення частин якого-небудь викладу; записані в колонку та пронумеровані підтеми тексту...

(План)

- Проасоціюйте слово «план»

Схема-опора «Словесна павутинка»

3. САМОКОНСТРУКЦІЯ

3.1. Колективне спостереження-зіставлення мовного матеріалу.

Робота з текстами різних стилів мовлення.

- Прослухайте два тексти. Зіставте їх, визначте стиль кожного. Думку аргументуйте. Відповідь побудуйте за схемою-опорою, використайте матеріал з довідки

Схема-опора

ПОЗИЦІЯ

Я вважаю, що ...

ОБҐРУНТУВАННЯ

...тому, що...

ПРИКЛАД

... наприклад...

ВИСНОВКИ

Отже, ...

Довідка:

Мета художнього опису приміщення - описати зображуване в яскравій, образній формі (з використанням епітетів, метафор, порівнянь), викликати до нього певне ставлення, передати враження від приміщення і предметів, що в ньому знаходяться.

Мета наукового опису приміщення – описати зображуване максимально точно, послідовно, лаконічно, не вдаючись до емоційних оцінок.

(Учні, які отримали випереджувальне завдання, виразно зачитують тексти.

До першого тексту демонструється відеоролик «Сосницький музей-садиба О.П.Довженка», до другого - мультимедійна презентація «Житло українців»)

ТЕКСТ 1

Напишу я слово про хату... Білу, з темною солом'яною стріхою, що поросла зеленим оксамитовим мохом, архітектурну праматір пристанища людського.

Незамкнену, вічно відкриту для всіх, людську оселю. Бідну і ясну, як добре слово, і просту, ніби створили її не робочі людські руки, а сама природа, немовби виросла вона, мов сиріжка в зеленій траві.

Опишу її неповторну зовнішність, привітну й веселу, часом сумну, чепурну і убогу, журливу і ніколи не горду.

Опишу її внутрішній образ. Все, що в ній є й чого нема й не буде ніколи. А не було й немає в ній безлічі речей. Не змовлявся в ній ніхто й ніколи заволодівати світом чи поневолювати сусіда, не було в ній бучних бенкетів, ні великих урочистих зустрічей, не грали органи, ні оркестри в її тісних стінах і ніколи не засідали далеко розумні дипломати.

Хато, рідна моя! В тобі так гарно пахло давниною, рутою-м'ятою, любистком, і добра щедра піч твоя пахла стравами, печеним хлібом..., сушеними яблуками і сухим зіллям...

В твої маленькі вікна так приязно заглядало сонце, і соняшник, і всякі інші квіти, і зілля всілякі пахучі. А на покуті понад столом і темний сивий бог у срібних шатах..., і козак Мамай..., і Георгій Побідоносець на білих і рижих конях, і ще якісь люди і боги дивляться через стіл на піч, і на кочерги, і на всякого доброго чоловіка, що входить у двері..., дивляться мрійно і мирно, ніби припинивши навіки тяжке змагання, і проживають у мирному товаристві й згоді... (За О.Довженком)

ТЕКСТ 2.

Основним типом традиційного житла в Україні була хата.

Це одноповерхова трикамерна будівля під солом'яним дахом, білена зовні і всередині.

При вході в хату з сіней праворуч була розміщена піч, по іншу сторону від дверей - мисник. Між піччю та бічною стіною будували дерев'яний настил – піл. На покуті розміщували дерев'яний стіл і божницю, їх прикрашали вишиваними рушниками.

На дубових чи липових сволоках, куди завжди клали пахучі трави, часто викарбовували ім'я господаря та рік побудови хати. Сволоки прикрашали хрестом, різьбленим узором або кольоровим орнаментом з птахами та квітами. Червоною смугою вище долівки обводили стіни. Створене таким чином замкнене коло повинно було боронити від «нечистої сили».

Одвірки в хатах були різьблені або розмальовані. Стіни в середині хати інколи обшивали липовими панелями з різьбленою лиштвою. Попід стіною ставили лави

або ослони з різьбленими спинками, на підлозі стелили килими та рядна. (З енциклопедії)

3.2.Робота в групах-четвірках. Конструювання мовних одиниць.

- Використавши заздалегідь підготовлені колажі, доберіть лексичний матеріал, необхідний для опису:
  - кімнати вашої мрії;
  - шкільної світлиці;
  - музею-садиби, в якому ви нещодавно побували на екскурсії;
  - _____;
  - _____.
- Внесіть у праву колонку таблиці дібрані вами матеріали. Доповніть їх відповідними до наукового стилю висловами зі словникової скарбнички.
- Доберіть до назв предметів, що містяться в приміщенні, стилістично нейтральні прикметники, які характеризують їх за формою, матеріалом, розміром, площею.

Таблиця 1

Орієнтовний план опису приміщення	Робочі матеріали (ключові слова, словосполучення, тематичні речення)
Призначення приміщення	
Розмір	
Форма	
Освітлення	
Стіни	

Стеля	
Вікна	
Підлога	
Предмети та їх розташування	
Дієслова , прислівники та прийменникові конструкції на позначення простору	

Словникова скарбничка

- максимально освітлена, вільний простір, зона ігор і зона сну, правильний підбір меблів, теплі тони, декоровані стіни, атмосфера комфорту, навісні шафи, зручне розташування, кольорова гама, оригінальний дизайн, просторе приміщення, меблі, які легко трансформуються, широке вікно, м'які тканини, дзеркальні двері, раціональне використання простору, паркетна підлога, гармонійне поєднання кольорів, вдале доповнення, стильні сучасні меблі, зручне ортопедичне крісло, комп'ютерний стіл, полиці для книг, дизайнерське вирішення, оздоблення стін.
- український інтер'єр, тут зібрано, вишиті рушники, прикрашені ряднами лави, декоративні керамічні вироби, стенди, народознавчий матеріал, спосіб життя українського народу, його ментальність, національний костюм, предмети побуту, облаштовано, окреме місце відведено, макет української печі, простий селянський реманент, знайомить відвідувачів, пошук старожитностей.
- Тут представлено, музей розташовано, відгуки гостей, експозиція представлена, документи, рукописні сторінки книг, фотоматеріали, що ілюструють життя і творчість поета, ескізи, раритетні експонати, меморіальний музей-садиба, окремий експозиційний зал знайомить відвідувачів, територія музею, при вході, кабінет, особливу увагу відвідувачів привертає.

3.3. Стилiстичний практикум

- Вiдредагуйте наведенi речення, виправивши лексичнi помилки. Чи доречно вжитi в поданих реченнях пiдкресленi слова?
  - У лiвому кутку кiмнати стоїть книжна шафа, на полочках якої стоять шкiльнi i художнi книжки.
  - Кiмната вважає простотою.
  - Менi подобається моя власна кiмната.
- Попрацюйте зi словником-довiдником з українського лiтературного слововживання. З'ясуйте рiзницю у вживаннi слiв
  - «Знаходиться – перебувати»
  - «Мешкати - жити»
  - «Вглибинi – в глибинi»
  - «Вгорi – в горi»
  - «Житловий - жилий»

2. СОЦІАЛІЗАЦІЯ

4.1. Рольова гра «В об'єктивi фотокамери – моя кiмната»

- Уявіть, що у ваших руках фотокамера. Сфокусуйте її на речах, що знаходяться в обраному вами примiщеннi. Перемiщаючись в уявному просторi за годинниковою стрiлкою чи проти неї, «проведіть» нас за собою. Згрупуйте назви предметiв за мiсцем їхнього розташування з вiдповiдними дiєсловами. Уникайте однотипностi у слововживаннi.

4.2. Конструювання власного висловлювання

Ситуативнi завдання

- Уявіть себе в ролi дизайнера інтер'єру дитячих кiмнат. «Розробіть» дизайн кiмнати вашої мрії, пам'ятаючи, що вона повинна бути:
  - травмо- та екологічно безпечною;
  - максимально освітленою;
  - комфортною.

Складіть простий план вашого висловлювання. Виконайте усний опис у науковому стилі.

- Уявіть себе в ролі екскурсовода. Проведіть для ваших однокласників заочну екскурсію шкільною світлицею, попередньо складіть простий план вашого висловлювання.
- Нещодавно ви побували на екскурсії в музеї-садибі відомого українського поета. Складіть усний опис у науковому стилі за простим планом.

3. РЕФЛЕКСІЯ

- Рецензування усних висловлювань.

4. Домашнє завдання.

Написати твір-опис приміщення в науковому стилі.